

Samen Durven Doen

Laat iedereen vrij,
maar niemand vallen

Verkiezingsprogramma 2022 - 2026 D66 Vijfheerenlanden

Inhoudsopgave

Voorwoord Jaap Breur	03
Inleiding	04
Inwoners praten mee	06
Duurzaamheid	08
Economie	13
Landbouw	18
Wonen	20
Mobiliteit	22
Kunst, Cultuur & Erfgoed, Recreatie & Toerisme	24
Welzijn, (jeugd)zorg, werk en inkomen	27
Onderwijs	31
Veiligheid	34
Financiën	37
Nawoord Sigrid Kaag	41

Voorwoord Jaap Breur

We zijn nu ruim 3 jaar onderweg als nieuwe gemeente Vijfheerenlanden. Een bijzondere periode met D66 in de coalitie en een hele nieuwe fractie. D66 Vijfheerenlanden heeft in deze jaren een helder progressief geluid laten horen en altijd gezocht naar de verbinding. Hierdoor hebben we veel zaken weten te realiseren. Zo kunnen bijvoorbeeld ondernemers in veel van de woonplaatsen kiezen voor zondag-openstelling, heeft de fiets een prominente plaats in het mobiliteitsbeleid en wordt er nu hard werk gemaakt van biodiversiteit en natuurvriendelijke oevers. Een progressief geluid dat zichtbaar was, is en blijft. Ook hebben we er veel leden bij gekregen. Dat zorgt ervoor dat we voor komende periode weer een mooie groep inwoners hebben, met veel kennis en kunde, die zich namens D66 Vijfheerenlanden met een sterk verkiezingsprogramma onder de arm willen inzetten om Vijfheerenlanden verder vooruit te helpen.

Vooraf was het ook een bijzondere periode, waarbij de maatschappij door corona tot stilstand is gekomen. Iedereen heeft het zwaar, iedereen wordt getroffen. Door ziekte, overlijden van dierbaren maar ook in beperkingen van vrijheden voor ondernemers en privé. Maar gelukkig komt aan elke periode een einde. Wij hopen dat dit einde van een tijdperk ook voor corona snel aanbreekt. Zodat we snel zonder beperkende maatregelen kunnen leven en iedereen weer vrij kan zijn. Vrij in ondernemen, vrij in het maken van eigen keuzes.

Naast de coronacrisis is het ook een periode waar grote nationale en internationale crises zijn. Zoals de klimaatcrisis, wooncrisis en de stikstofcrisis. Allen hebben ze het nieuws beheerst en voor allemaal geldt dat ze ook Vijfheerenlanden raken. Grote problemen, waar we zelf gelukkig ook invloed op hebben. We kunnen ook deze problemen aan als we het samen doen. Als we samen durven te kiezen en durven te doen. Dit is niet alleen aan de politiek; dit is een opdracht voor ons allemaal. Wij moeten dit samen doen. Samen als gemeente. Samen met onze inwoners. Samen Durven Doen.

Jaap Breur, Lijsttrekker D66 Vijfheerenlanden

Inleiding

Met veel enthousiasme is de afgelopen maanden gewerkt aan het verkiezingsprogramma van D66 Vijfheerenlanden voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2022. Met dit programma presenteren wij trots onze plannen voor de Vijfheerenlanden. Wij staan voor een aantal belangrijke keuzes. Aanpassen aan veranderende omstandigheden van het klimaat, de energietransitie en zorg voor anderen. Hierin moeten we durven kiezen. Kiezen in het belang van de inwoners van Vijfheerenlanden. Dat betekent luisteren naar inwoners en samen een koers uitzetten. We moeten het samen doen! D66 Vijfheerenlanden heeft een progressieve eigen visie voor de toekomst van onze gemeente. Maar we willen het samen met de inwoners uitvoeren. Alleen samen komen er plannen die breed gedragen worden en alleen samen kan een visie toekomstbestendig gerealiseerd worden.

We hebben de afgelopen drieënhalf jaar al veel bereikt. Bijvoorbeeld op het gebied van inspraak voor inwoners en het bouwen aan de eigenheid van dorpen. We hebben ons uitgesproken voor een ontmoetingsplek, een dorpshuis of wijkgebouw, in elk dorp en elke wijk. Omdat we vinden dat de gemeenschappen die een dorp of een wijk vormen heel belangrijk zijn. We hebben ingezet op duurzaamheid en natuurbehoud, zoals het bevorderen van de biodiversiteit. En ook zijn er grote stappen gemaakt op moeilijke dossiers als de energietransitie. Daar zijn we heel trots op. Tegelijkertijd realiseren we ons dat er nog veel te winnen is. In dit programma zult u zien dat we door willen op de ingeslagen weg, maar ook willen vernieuwen.

Onze plannen gaan over onderwerpen die de komende tijd een grote rol gaan spelen zoals woningbouw, energietransitie, duurzaamheid, werk en inkomen en veiligheid. Soms misschien met een visie als een stip aan de horizon en een verheven doel voor ogen. Maar wel met de voor ons typerende pragmatische en werkbare aanpak: een analyse van de situatie nu, een visie waar we heen willen en vervolgens een plan van aanpak om dat te bereiken. Een aanpak die altijd duurzaamheid en de inspraak van inwoners in zich zal hebben.

Want een ding mag niet onbenoemd blijven: de gemeenschapszin waar onze gemeente rijk aan is. Dat is een kracht die we kunnen en moeten gebruiken om samen aan de toekomst te bouwen. Daar is lef en doorzettingsvermogen voor nodig. Dat stelt hoge eisen aan het team D66 Vijfheerenlanden. Het vereist een krachtig team om in gesprek te gaan met inwoners, om samen ideeën om te zetten in daden, gebaseerd op een gedurfde visie. En we prijzen

ons gelukkig met ons team dat door de samenstelling en enthousiasme uitstekend is toegerust op het realiseren van dit programma.

Samen Durven Doen

Cees Vis, Debby de Lima , Klaas de Zwaan, Jaap Breur, Arie De Groot,
Pascalle van Hemert, Christa Hendriksen

Inwoners praten mee

Wat zijn de trends en ontwikkelingen?

‘Plannen van de gemeente moeten al vanaf de tekentafel worden besproken met de inwoners. En niet pas als het plan al rond is en er eigenlijk niets meer in te brengen valt.’

Dat was het pleidooi van D66 Vijfheerenlanden bij de verkiezingen in 2018. We hebben er vol op ingezet, toen we in het college kwamen en er is al veel verbeterd om het wijk- en dorpsgericht werken en de inwonersparticipatie te realiseren. Zo is er een programmamanager aangesteld die een plan voor wijk- en dorpsgericht werken heeft gemaakt. Dit plan leert ambtenaren meer en sneller met inwoners in gesprek te gaan en dat ook te blijven doen.

Maar in de praktijk blijkt het lastig die gesprekken vervolgens mee terug te nemen en er met collega’s van andere afdelingen een werkbaar plan van te maken. Omdat andere vakambtenaren niet zelf met de inwoners hebben gesproken, is hun professionele input dan ook niet vanaf de start meegenomen. De input van inwoners wordt dan naast dat van de vakambtenaren van andere afdelingen gelegd en niet gezien als centraal uitgangspunt.

Hoe ziet D66 dat?

Wat er verbeterd kan worden, ligt vooral onder de motorkap. Daarmee bedoelen we de manier waarop de verschillende afdelingen binnen de gemeente samenwerken om de inbreng van inwoners vorm te geven en in beleid om te zetten. Er moet meer en beter worden samengewerkt en ambtenaren moeten (meer) kennis hebben van het gebied waarin zij werken en de inwoners in dat gebied.

Hoe willen we dat doen?

Om de inbreng van onze inwoners een goede plek in de processen te kunnen geven en stroperigheid te voorkomen, pleit D66 voor gebiedsteams. Een gebiedsteam bestaat uit een wijkambassadeur en vakambtenaren uit verschillende disciplines, zowel uit het fysieke als het sociale domein. De wijkambassadeur heeft op dit moment een sleutelfunctie. De wijkambassadeur is degene die de mensen in de wijken en dorpen kent, maar ook de weg weet in de organisatie. Daarnaast is de wijkambassadeur vaak in de wijk of het dorp te vinden, het is een herkenbaar gezicht. Door naast de wijkambassadeur nu ook vaste vakambtenaren voor een wijk of dorp aan te wijzen, wordt de hele organisatie duidelijker om de inwoners heen georganiseerd en kunnen processen sneller en veel meer gericht op de vraag worden aangepakt.

Een voorbeeld

Neem als voorbeeld de herinrichting van een park. Een park midden in de wijk is een waardevolle plek voor de inwoners in de wijk. Zij weten het beste wat zij graag zouden zien in het park. De wijkambassadeur en de inwoners van de wijk worden gevraagd om te adviseren en mee te werken aan het plan vóór het proces (dus niet wanneer er al een plan ligt). De ambtenaren Ruimtelijke Ordening, Groenbeheer, Wegbeheer en Openbare Verlichting sluiten aan om vanuit hun vakgebied de randvoorwaarden aan te geven (budget, planning, omvang gebied). Ook beantwoorden zij de vragen van de inwoners. Samen met de inwoners wordt toegewerkt naar een haalbaar plan voor het nieuwe park. De politiek verbindt zich in principe aan de resultaten, maar kan bij de uiteindelijke besluitvorming hiervan (beargumenteerd) afwijken.

Participatie kan nog een stap verder gaan wanneer de inwoners zelfs als “initiatiefnemer” zouden worden betrokken. Dan ligt het initiatief voor een plan niet bij de gemeente, maar bij de inwoners zelf. De wijkteams kunnen in dat geval de samenkomst van de inwoners begeleiden en zorgen dat iedereen gehoord wordt. Als bekend gezicht zijn zij makkelijk te benaderen door de inwoners. Zo komen we samen tot een breed gedragen plan voor een leefbaar park. Politiek en bestuur zijn hier in deze variant niet bij betrokken.

Duurzaamheid

Wat zijn de trends en ontwikkelingen?

Energie

Voor de verwarming en het gebruik van elektriciteit in onze huizen gebruiken wij nog grotendeels fossiele brandstoffen. Sinds circa 1850 stoot de mensheid zoveel CO₂ uit, dat de gemiddelde temperatuur op aarde op dit moment snel stijgt. Deze opwarming zorgt voor veranderingen in het klimaat, wat grote gevolgen heeft. Alle woningen bij elkaar zorgen voor een grote hap van de totale Nederlandse uitstoot van broeikasgassen. Stoppen met het gebruik van aardgas en het opwekken van duurzame elektriciteit zorgt dus voor een flinke afname van CO₂-uitstoot. En hoe minder CO₂ in de lucht, hoe beter dat is voor het klimaat.

Klimaat

Het klimaat verandert snel. Door de klimaatverandering hebben we enerzijds meer hittegolven en anderzijds vaker extreme regenval. Als wij ons daar niet goed op voorbereiden heeft dat invloed op gezondheid van onze inwoners, de leefbaarheid van onze dorpen en steden, het comfort in huizen en andere gebouwen en ook op de productiviteit van mensen.

Circulariteit

De overheid streeft landelijk naar een 100 procent circulaire economie in 2050. Ook de gemeente Vijfheerenlanden heeft zich aan die doelstelling gecommitteerd. Dat betekent dat er vanaf 2050 geen restafval meer mag worden verbrand en dat al het afval dat toch ontstaat, moet worden hergebruikt of gerecycled. Dat vraagt niet alleen een andere manier van afval inzamelen, het vraagt ook belangrijke aanpassingen in onze leefwijze en de manier waarop de gemeente werkt.

Natuur

Vijfheerenlanden scoort in de groenindex (Groenmonitor – Wageningen Environmental Research) laag op de lijst van groenste gemeente van Nederland (kijken we naar de data uit 2017, dan staat Zederik op plaats 284, Leerdam op 341 en Vianen op 363, dus op een gemiddelde plaats 328 van 388 gemeenten).

De groenindex geeft de groenheid binnen de bebouwde kom aan. Ook op het gebied van natuur en landschap scoort Vijfheerenlanden, volgens het Telos Rapport, slechter dan vergelijkbare gemeenten. Daarnaast is het probleem van de afnemende biodiversiteit een serieus aandachtspunt.

Hoe ziet D66 dat?

Energie

In 2050 willen we energieneutraal en van het gas af zijn. Dat is een landelijke doelstelling, waarbij de gemeente Vijfheerenlanden zich heeft aangesloten. Van D66 Vijfheerenlanden mag het sneller, maar we zijn ook realistisch. De gemeente loopt niet voorop en er is veel te doen.

Energie die je niet gebruikt, hoeft ook niet te worden opgewekt. Energiebesparing is dus een belangrijk uitgangspunt. Om niet meer afhankelijk te zijn van aardgas zullen we stappen moeten zetten. Met het minder gebruiken van elektra en gas en het plaatsen van zonnepanelen op daken redden we het helaas niet; deze maatregelen zijn niet voldoende om de ambities waar te maken.

Klimaat

Het is belangrijk dat de bebouwde omgeving 'klimaatrobust' (opgewassen tegen de grillen van ons veranderende klimaat) is ingericht, zodat we, in de verzengende zomers die ons te wachten staan, redelijk koel kunnen blijven. Ook kunnen we dan de flinke regenbuien, die ook steeds vaker plaatsvinden, opvangen. Meer groen, bomen en natuurvriendelijke oevers zijn daarbij belangrijk.

Circulariteit

Om te zorgen dat we steeds minder grondstoffen gebruiken, ijvert D66 Vijfheerenlanden voor een circulaire economie. Dat betekent dat grondstoffen en producten zoveel mogelijk worden hergebruikt. Producten die nog opgeknapt kunnen worden, komen niet bij het afval terecht, maar gaan naar kringloopwinkels.

Wij gaan uit van het principe dat de vervuiler betaalt. De afvalstoffenheffing is daarom een tarief dat de kosten voor de inzameling en het verwerken van afval 100 procent dekt.

Natuur

Het groene landschap is een belangrijke waarde van onze gemeente. Dat moeten we bewaren en versterken. Maar ook binnen de bebouwde omgeving mag er meer natuur en biodiversiteit komen. Dit is beter voor de gezondheid en het welbevinden van onze inwoners. Een groene omgeving draagt daarnaast bij aan een gevoel van veiligheid.

Hoe willen wij dat doen?

Energie

Bewoners worden door de gemeente ondersteund om hun energiegebruik te verminderen en om (eventueel) zelf energie op te wekken. Zo kan er bij het plaatsen van zonnepanelen op het dak of een kleine windmolen in de tuin de gemeente om advies gevraagd worden. Ook op het gebied van vergunningverlening helpt de gemeente mee. Waar mogelijk wordt centraal inkopen voor deze activiteiten gerealiseerd. Wij richten ons hierbij met name ook op bewoners met een kleinere portemonnee.

We zullen niet morgen de gaskraan dichtdraaien, maar er zijn wel duidelijke stappen die genomen moeten worden. Dit laatste komt tot achter de voordeur bij inwoners. Daarom doen we dit samen en in kleine stappen. Om dat te realiseren is goede communicatie heel belangrijk. De komende jaren ligt de focus op het beperken van de vraag naar gas en elektra door te isoleren, zonnepanelen te plaatsen op daken en inwoners te helpen andere keuzes te maken in het dagelijks leven. Daar waar burens, straten, wijken of dorpen het initiatief nemen om zelf grotere stappen te zetten ondersteunen wij dat.

D66 Vijfheerenlanden wil dat er in de gemeente energie wordt opgewekt door windmolens en zonnevelden te plaatsen. Bij voorkeur zijn inwoners dan daadwerkelijk eigenaar van de molens en zonnevelden, bijvoorbeeld door een coöperatie. Vanzelfsprekend worden de windmolens en zonnevelden alleen geplaatst op locaties waar geen onacceptabele hinder ontstaat voor omwonenden. Zonnevelden worden gecombineerd met ander ruimtegebruik, zoals een overkapping tegen de regen, natuur en het houden van schapen.

D66 Vijfheerenlanden wil dat er een heel concreet plan komt om te zorgen het maatschappelijk vastgoed in 2040 al energieneutraal is. Dit is tien jaar eerder dan de landelijke doelstelling. Naast het maatschappelijk vastgoed willen we ook de openbare verlichting verder verduurzamen. Dit door bij nieuwe plaatsing en vervanging te kiezen voor led-verlichting welke dimbaar is en in het juiste kleur spectrum om ook het bioritme van de natuur zo min mogelijk te verstoren. Daarnaast wordt er zoveel mogelijk gekozen voor pv panelen op de openbare verlichting zoals succesvol getest aan de Lijnbaan in Vianen en wordt de mogelijkheid van dubbel gebruik zoals wifi en laadfunctie in de openbare verlichting meegenomen.

De gemeente heeft niet alleen als werkgever en eigenaar een voorbeeldfunctie, maar ook als opdrachtgever. Met partijen die woningen ontwikkelen worden tevens afspraken gemaakt over duurzaamheid. D66 wil dan ook een programma van eisen voor nieuwbouw, die alle ontwikkelaars moeten volgen. Dit programma zal ambitieuzer zijn dan de landelijke wetgeving. Te lezen valt onder andere hoeveel

procent van de nieuwbouw circulair moet worden gebouwd en hoeveel parkeerplaatsen voorbereid moeten zijn op elektrisch laden.

Klimaat

De gemeente werkt samen met het Waterschap om bewoners en bedrijven te stimuleren tuinen, daken en gevels groen te maken, en zorgvuldiger om te gaan met regenwater. Dit doen we door te informeren en door het gezamenlijk inkopen van bijvoorbeeld regentonnen en groene daken te organiseren. Dit helpt bij de aanpassing aan het veranderende klimaat. Meer groen zorgt voor verkoeling op hete dagen, maar zorgt er ook voor dat het regenwater sneller de grond in kan, waardoor de riolen en straten niet vollopen.

Vanzelfsprekend ijvert D66 Vijfheerenlanden voor het natuurvriendelijk maken van de oevers. Ook worden er meer bomen geplant, want bomen zorgen voor verkoeling tijdens hete zomers.

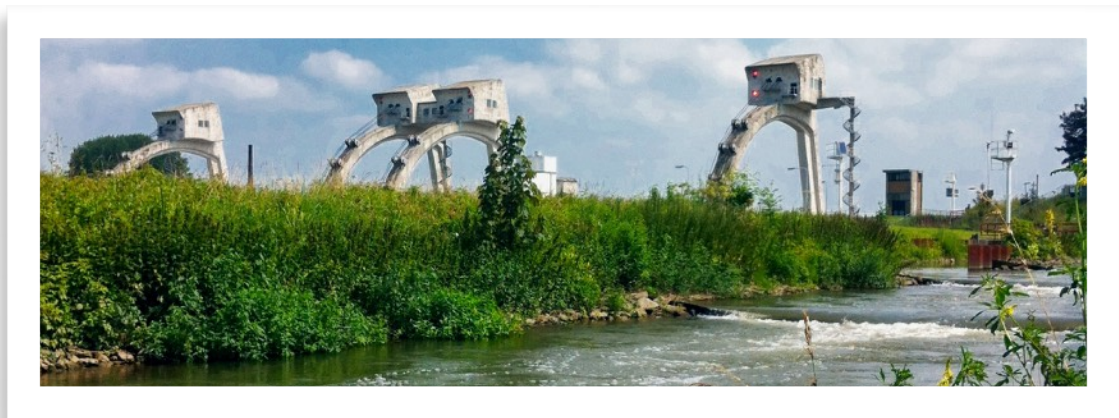
Circulariteit

D66 Vijfheerenlanden is groot voorstander van een variabel afvaltarief (Diftar). Hierbij worden inwoners die hun afval correct scheiden, beloond en blijven de grondstoffen schoner en beter bruikbaar voor recycling. Het principe dat de vervuiler betaalt, wordt op die manier maximaal benut. Om het aanbieden van nog bruikbare producten aan een kringloopwinkel makkelijker te maken, moeten de afvalbrengrstations worden ingericht als circulaire centra, met een duidelijke route voor alle herbruikbare stoffen. Het moet makkelijker zijn iets te af te geven voor de kringloopwinkel, dan het bij het afval te storten. Uiteraard ligt de focus op het verminderen van (rest)afval; pas dan kan de afvalstoffenheffing omlaag. Natuurlijk gedraagt de gemeente zich ook maatschappelijk verantwoord en heeft circulariteit prioriteit. Of het nu over facilitaire zaken in het gemeentehuis gaat of om de nieuwe verkeersborden. Hiervoor zoekt Vijfheerenlanden ook de samenwerking met andere gemeenten in de regio. Met alle gemeenten samen kan er namelijk grote druk op de markt worden uitgeoefend om te verduurzamen. De gemeente stelt overigens niet alleen eisen aan de producten die zij inkoopt, maar stelt ook de vraag of iets überhaupt wel iets ingekocht moet worden. Daarnaast nemen we onze eigen afvalstromen kritisch onder de loep en kijken hoe de gemeentelijke organisatie kan bijdragen aan een circulair systeem door minder papier te gebruiken, wegwerpartikelen te minimaliseren etc.

Natuur

Boeren die op hun land maatregelen willen nemen om natuur toe te voegen en de biodiversiteit te versterken, ondersteunen we. Ook werken we graag samen met natuurorganisaties. Onze dorpen en steden worden groen ingericht en met oog voor biodiversiteit. In de wijken en dorpen zijn inheemse bloemen, planten en

bomen te vinden waar de vlinders, bijen, egels, vogels en alle andere soorten die van nature in onze gemeente voorkomen eten en schuilplaatsen kunnen vinden. We werken toe naar een robuuste natuur, zodat de biodiversiteit zich kan herstellen.

Economie

Wat zijn de trends en ontwikkelingen?

Verduurzaming

De Wet milieubeheer kent sinds 1993 een energiebesparingsplicht voor bedrijven. Zowel bij ondernemers als bij de overheid vormde energiebesparing al deze jaren echter geen topprioriteit. Het gevolg is dat er veel mogelijkheden om energie te besparen, zijn blijven liggen. De energiebesparingsplicht is inmiddels vanuit de wetgever verbreed met de verplichting om – naast energiebesparende maatregelen – ook andere CO₂-reducerende maatregelen te nemen als de terugverdientijd binnen vijf jaar valt. Bovendien geldt voor de wat grotere kantoren dat deze vanaf 1 januari 2023 in het bezit moeten zijn van een energielabel C.

Scholing en arbeidsmarkt

Een opleiding volgen, een stageplaats vinden en vervolgens een baan vinden, zijn belangrijke zaken in het leven van jongeren. In Vijfheerenlanden hebben we een belangrijke maakindustrie waarin doorgaans mbo-geschoolde mensen werken. Het is niet eenvoudig om goede vakmensen (mbo-geschoold) aan te trekken. Dit komt ondermeer, doordat geschikte mbo-opleidingen niet in de buurt zitten, jongeren elders een opleiding volgen en vervolgens via stages ook buiten de gemeente een baan vinden.

Winkelaanbod

De maatschappij verandert in hoog tempo. De afgelopen twintig jaar werd het straatbeeld sterk gedomineerd door de detailhandel. Op dit moment ontstaan er scheuren in dit beeld: ons winkelgedrag verandert en de leegstand neemt toe. In deze tijd van internetwinkelen moeten de fysieke winkels zichzelf als het ware opnieuw uitvinden; een ander soort ondernemerschap is nodig. Ook de grenzen tussen verschillende vormen van bedrijvigheid vervagen in rap tempo. Op dit moment staat wet- en regelgeving het nog altijd niet toe dat winkels een kop koffie aanbieden. Hetzelfde geldt voor horecagelegenheden die aan detailhandel willen doen.

De veranderingen in de detailhandel hebben vanzelfsprekend ook grote invloed op de gemeente Vijfheerenlanden. Het winkelaanbod vermindert of verdwijnt zelfs en dat is met name voor de dorpen een risico. Zonder winkels wordt de leefbaarheid namelijk stukken minder. Maar ook voor onze binnensteden is een goed aanbod van detailhandel en horeca noodzakelijk: we willen onze binnensteden attractief houden.

Landbouw

Landbouw en Vijfheerenlanden horen bij elkaar: vee- en fruitteelt geven ons polderlandschap zijn herkenbare gezicht. Veel inwoners voelen zich verbonden met de agrarische sector en de 'boerenidentiteit'. Agrariërs hebben een veelzijdige positie: zij zijn voedselproducenten, werkgevers en spelen een rol in de natuur en het toerisme.

Hoe ziet D66 dat?

Verduurzaming

D66 Vijfheerenlanden zet zich volledig in bedrijven, of het nu kleine, middelgrote of grote bedrijven zijn, te helpen minder energie en gas te verbruiken, een circulaire economie op te zetten en hun omgeving te verrijken ten behoeve van klimaatadaptatie en biodiversiteit. Voor de bedrijventerreinen willen we samen met het waterschap en de bedrijven een klimaatrobuuste inrichting realiseren, waar ook biodiversiteit een plek krijgt.

Werkgelegenheid

Om werkgelegenheid aan te trekken en te behouden is het belangrijk goede betrekkingen met en tussen bedrijven, de regio en het onderwijs te hebben en te onderhouden. We moeten weten wat er speelt, wat er nodig is en hoe dat bereikt kan worden. Ook is een goede bereikbaarheid van belang. Niet alleen met de auto, maar ook met het ov en de fiets. Door de geplande groei van het aantal woningen groeit ook de beroepsbevolking.

Winkelaanbod

In de steden en dorpen moet het winkelaanbod zo zijn dat de leefbaarheid niet onder druk komt te staan. Dat is goed voor de inwoners, maar geeft ook werkgelegenheid.

Landbouw

Wij willen ervoor zorgen dat boeren kunnen blijven boeren – op verantwoorde wijze – en daarvoor waardering krijgen, juist in Vijfheerenlanden.

D66 benadrukt niet alleen het belang van circulaire landbouw, waarin natuurwaarden en duurzaamheid leidend zijn, maar ook dat van de inkomenspositie van de boeren.

Bij onze zorg voor het klimaat dient ook aandacht te zijn voor de uitstoot van schadelijke stoffen als CO₂ en stikstof, maar ook de effecten van de werkwijzen in de agrarische sector moeten in ogenschouw worden genomen. Onze aandacht voor biodiversiteit en natuur moet dusdanig zijn dat het agrarische bestaan

duurzaam blijft en dat we tot in lengte van jaren kunnen blijven genieten van zijn producten en recreatieve waarde, waarbij tevens in acht wordt genomen dat de agrariërs een goed leven hebben.

Hoe willen wij dat doen?

Verduurzaming

De gemeente moet voor het opzetten van een duurzaam bedrijvenbestand echt een spin in het web zijn: zij legt verbanden en lijntjes tussen verschillende initiatiefnemers. Er komt een opzet in vier stappen: informeren, stimuleren en uiteindelijk ook toezicht en handhaving. Voor de verduurzaming van bedrijventerreinen worden bestaande samenwerkingen uitgebreid en nieuwe samenwerkingen opgezet. Dit geldt niet alleen voor het minder gebruiken van energie, gas en het plaatsen van zonnepanelen op het dak, het geldt ook voor het opzetten van een circulaire economie, het versterken van de biodiversiteit en het nemen van klimaatadaptieve maatregelen. Dit kan heel breed opgezet worden: van het onder de loep nemen van het productieproces tot het gebruikmaken van elkaars restproducten tot het stimuleren van met de fiets naar het werk gaan.

De gemeente kan door middel van het faciliteren van de ontwikkeling van Bedrijfsinvesteringszones (BIZ) in Vijfheerenlanden ook hier een stimulerende rol in spelen. Vanzelfsprekend heeft de gemeente als werkgever en eigenaar van panden een voorbeeldfunctie.

Na de invoering van de Omgevingswet heeft de gemeente de mogelijkheid duurzame maatregelen voor te schrijven. D66 Vijfheerenlanden is niet bang van deze mogelijkheid gebruik te maken. Een voorbeeld is het duurzame gebruik van een dak. Eerst zou onderzocht moeten worden wat het meest duurzame gebruik is: soms is een dak dat water opvangt efficiënter dan het plaatsen van zonnepanelen. Vaak is een combinatie van verschillende duurzame maatregelen mogelijk, zoals het plaatsen van zonnepanelen boven een sedumdak. Dit is wel afhankelijk van de locatie, zoals schaduw van een ander gebouw of hoe versteend de omgeving is. Bedrijven helpen de juiste keuze te maken is wat ons betreft ook een rol van de gemeente.

Ten slotte is het ook belangrijk dat de bedrijven zich houden aan de wettelijke verplichtingen om te verduurzamen. Dit betekent dat de komende jaren toezicht en handhaving door de gemeente en de omgevingsdienst bij bedrijven een belangrijkere rol krijgt. Maar niet zonder bedrijven te informeren en stimulerende maatregelen te nemen. D66 Vijfheerenlanden zet zich ervoor in dat deze taken in de hele regio uniform worden uitgevoerd.

Werkgelegenheid

Voor D66 is het van belang dat we onze ondernemers kennen, weten wat er speelt en dat we met hen in gesprek zijn. Als we weten wat er nodig is, dan kun je met elkaar de mogelijkheden verkennen. Zo zou D66 Vijfheerenlanden graag samen met werkgevers een rol spelen in het aantrekken van opleidingen en het faciliteren van activiteiten die jonge mensen voorbereiden op de arbeidsmarkt binnen onze gemeente. Zie hiervoor ook de onderwijssectie over het mbo.

Winkelaanbod

Om te komen tot een evenwichtig winkelaanbod wil D66 in gesprek met winkeliers, winkeliersverenigingen, binnenstadmanagers en citymarketeers. Een van onze uitgangspunten is dat er vrijheid komt voor de ondernemers die in de binnensteden gevestigd zijn. Op dit moment staat wet- en regelgeving het nog niet toe dat winkels een kop koffie aanbieden. Hetzelfde geldt voor horecagelegenheden die aan detailhandel willen doen. Voor die ondernemers moet het juiste ondernemingsklimaat worden gecreëerd. Hoe? Door de gemeente sneller vergunningen te laten verlenen en een gesprekspartner te laten zijn. Dit vanuit de gedachte: kunnen we het mogelijk maken?

Door de toeristische potentie te benutten, kan het winkelaanbod versterkt worden. Denk bijvoorbeeld aan het verplaatsen van het Nationaal Glasmuseum naar het centrum van Leerdam en het ondersteunen van de uitbreiding van het Stedelijk Museum in Vianen. Maar ook het leiden van fiets- en wandelroutes door onze dorpen en campings (in de buurt) kunnen hierbij ondersteunend zijn.

Om de leefbaarheid en het verblijfsklimaat van binnensteden en dorpscentra aantrekkelijker te maken, vindt D66 Vijfheerenlanden het belangrijk voldoende parkeergelegenheid te creëren aan de randen van de winkelgebieden. Hierdoor kan het winkelgebied autoluw gemaakt worden. Ook ijveren we voor gratis wifi in de stads- en dorpscentra van onze gemeente. Internet is een basisvoorwaarde voor een moderne en gastvrije binnenstad. Het stadswifinetwerk geeft toeristen bijvoorbeeld toegang tot informatie over de regionale geschiedenis en het lokale erfgoed. Het creëert tevens meer mogelijkheden voor ondernemers zichzelf te profileren. Bovendien biedt gratis wifi iedereen de mogelijkheid gebruik te maken van internet, ongeacht de dikte van zijn of haar portemonnee.

Mede door D66 Vijfheerenlanden er de afgelopen periode een verruiming van winkeltijden gerealiseerd. Als winkels het hele weekend geopend zijn, geeft dat mensen meer vrijheid hun huishouden te organiseren. Bovendien kan zondagopenstelling zorgen voor hogere inkomsten voor ondernemers en genereert het economische groei en banen. In grote delen van Vijfheerenlanden kunnen ondernemers nu zelf bepalen wanneer zij hun zaak openen. Maar nog niet overal. D66 wil dat *alle* ondernemers vrij zijn hun winkel op zondag open te doen of niet. Op die manier kan de ondernemer zelf bepalen wat bij hem en zijn onderneming past.

Landbouw

Lokaal binnen Vijfheerenlanden is onze invloed op deze zaken beperkt: veel wordt op landelijk of provinciaal niveau geregeld of valt onder de verantwoordelijkheid van het Waterschap. Maar als Vijfheerenlanden kunnen we wel een actieve positie innemen en samen met de agrariërs en regionale natuurbeheerorganisaties een visie ontwikkelen en de genoemde instanties ideeën aandragen en voorstellen doen om de landbouw op een verantwoorde wijze verder te ontwikkelen. Hierbij kijken we samen naar het verminderen van de CO₂- en stikstofuitstoot en het telen van *biobased* gewassen.

Het boerenbedrijf en -landschap kunnen een belangrijke rol spelen in de energietransitie. Het is daarom van belang dat de gemeente boeren blijft stimuleren daar een rol in te spelen. Te denken valt aan zonnepanelen op daken, de plaatsing van kleine windmolens en/of het gebruik van ammoniak als energieopslag. In sommige gevallen zou het mogelijk moeten zijn om – in samenspraak met ecologen en boeren – in Vijfheerenlanden een ‘proeftuin’ van zonnepanelen op boerengrond aan te leggen, die ter compensatie van het afstoten van (een gedeelte van) het bedrijf dient. Voor soortgelijke initiatieven snijdt het mes aan twee kanten. Boeren kunnen hun inkomen aanvullen en leveren zo een wezenlijke bijdrage aan de energietransitie. Het is mogelijk een manier om eventuele terugvallende inkomsten n.a.v. de PAS op te vangen.

Bij die te ontwikkelen visie denkt D66 aan de volgende punten:

- ✓ Milieubelasting en dierenwelzijn vinden we van groot belang. Er is in Vijfheerenlanden geen ruimte voor industriële veeteelt (‘megastallen’).
- ✓ Vijfheerenlanden mag alleen plaats bieden aan evenwichtige grondgebonden veehouderij. In onze gemeente is ook geen ruimte voor schadelijke teelt (meestal bloementeelt).
- ✓ We streven naar een agrarisch landschap waarin diverse landschapselementen, zoals houtwallen, bossen en groenbuffers ruim aanwezig zijn. Deze bevorderen de natuur en de biodiversiteit in het landschap en laten het profiteren van ecosysteemdiensten.
- ✓ Vijfheerenlanden vervult voor het behoud van de weidevogelstand een belangrijke rol in Nederland, waarvoor ook grote lappen weiland nodig zijn.
- ✓ We streven naar anders maaien, zaaien en beheren in samenspraak met natuurorganisaties.
- ✓ We willen voorkomen dat er een rigide tegenstelling komt tussen ‘landbouw’ en ‘natuur’. Boeren moeten een rol kunnen spelen in landschapsbeheer en landschapswaardering.
- ✓ We willen de grondwaterstand omhoog brengen om de bodemdaling en CO₂-uitstoot tegen te gaan.

- ✓ We ijveren voor transitie naar het telen van biobased gewassen, o.a. die voor de bouw geschikte producten opleveren.
- ✓ We stimuleren boerenerfrecreatie. Vakantie in Vijfheerenlanden moet nauw verbonden zijn met 'buiten', 'natuur', 'ruimte' en boerencultuur. Klompenpaden moeten verder worden uitgebreid en 'kamperen bij de boer' dient een speerpunt te worden in de regiomarketing. Er is ook een 'markt' voor vogelkijkers (kijkhutten).

Wonen

Wat zijn de trends en ontwikkelingen?

Vijfheerenlanden biedt voor iedereen een goede basis om te leven en te werken. In alle dorpen en steden is behoefte aan nieuwbouw. De druk op de woningmarkt is hoog. Naast woningbouw zijn ook goede voorzieningen, zoals een school, een huisartsenpraktijk of een dorps huis belangrijk; die houden een dorp of wijk leefbaar.

Hoe ziet D66 dat?

D66 Vijfheerenlanden is, net als iedereen, voorstander van het bouwen van voldoende nieuwe woningen. Daarbij moet wel rekening gehouden worden met klimaatadaptatie, energie, biodiversiteit, grondstoffenschaarste en luchtkwaliteit. We kunnen de steden vernieuwen met wijken waar mens en milieu beter van worden!

Mensen die in Vijfheerenlanden leven en opgroeien, moeten op een fijne manier kunnen wonen. Maar ook degenen die in de regio komen werken, voorzien we graag van aantrekkelijke mogelijkheden om in de buurt van hun arbeidsplaats te wonen en te leven. Er moet daarom aandacht zijn voor de beschikbaarheid en de betaalbaarheid van woningen voor verschillende leeftijden en sociale omstandigheden.

Hoe willen wij dat doen?

Wij willen dat er in al onze woonplaatsen huizen bij komen. In de kleinere dorpen om jongeren de mogelijkheid te bieden er te blijven wonen. In de grotere plaatsen gaat er tevens om tegemoet te komen aan de regionale behoefte. Een goede mix van verschillende type woningen zorgt ervoor dat mensen van jong tot oud in hun dorp blijven wonen en maakt een goede doorstroming mogelijk. Betaalbaarheid van woningen is een groot probleem. D66 vindt dat er op een creatieve manier gekeken dient te worden naar oplossingen om woningen betaalbaar te maken voor starters zonder dat dit leidt tot "scheefwonen" of stagnatie in de doorstroom. Alleen de traditionele maatregelen blijken niet meer voldoende om dit te realiseren. Een methode die wij hiervoor graag willen onderzoeken is inkomensafhankelijke erfpacht welke bijvoorbeeld al succesvol wordt toegepast door de gemeente Zaanstad.

Samen met inwoners willen we kijken naar de behoefte aan voorzieningen en de mogelijkheden deze in het dorp te houden of te krijgen. We stellen heldere eisen en richtlijnen, zodat woningcorporaties en bouwers hun werk goed kunnen doen. Bij deze afspraken is er ook aandacht voor het stimuleren van doorstroming en

eventueel voorkeursbeleid, om te voorkomen dat jongeren noodgedwongen uit de dorpen wegtrekken.

Daarbij gaat D66 Vijfheerenlanden ervan uit dat er zoveel mogelijk binnenstedelijk wordt gebouwd, zodat ons prachtige buitengebied ook groen buitengebied blijft. De gemeente stelt eisen aan of stimuleert verduurzamen. Denk daarbij aan het gebruik van *biobased* materialen, zoals hout. Ook kunnen we corporaties aanmoedigen zonnepanelen op daken leggen. Dit vanuit de gedachte dat de huurder daardoor een lagere stroomrekening heeft. Hiermee wordt dan vervolgens *goodwill* gecreëerd, waardoor bewoners ook zelf aan de slag willen met verduurzamen.

Mobiliteit

Wat zijn de trends en ontwikkelingen?

Mobiliteit wordt groener. Het aanbod van deelauto's neemt toe, er komen meer elektrische auto's en fietsen en ook het gebruik van de fiets neemt een vlucht. Voor vervoer en mobiliteit kijkt D66 Vijfheerenlanden naar de meest efficiënte manier om van A naar B te komen. Het bezit van een auto is daarbij niet langer leidend.

Het aantal ouderen in onze gemeente neemt toe. En deze ouderen zijn mobieler geworden. We zien dat ouderen meer fietsen. Dat vraagt iets van onze fietsinfrastructuur.

Hoe ziet D66 dat?

D66 Vijfheerenlanden vindt dat het openbaar vervoer, de voetgangers en de fiets leidend moeten zijn in het mobiliteitsbeleid. Autoluw wordt de norm in alle nieuwe woonwijken en buurten. De historische centra zullen een maximumsnelheid van 15 km per uur krijgen; dat past bij het historische karakter van deze centra. Kinderen, maar vooral hun ouders moeten sterk gestimuleerd worden met de fiets of lopend naar school te komen. De steden en dorpen van Vijfheerenlanden zijn toeristische pareltjes. Door de juiste infrastructuur voor (elektrische) fietsers en wandelaars kunnen we dat nog meer aanjagen.

Hoe willen wij dat doen?

Wij willen het snelfietsnetwerk zo snel mogelijk realiseren, waarbij niet alleen goede fietsverbindingen tussen de dorpen, maar ook aansluitingen naar buiten de gemeente erg belangrijk zijn. Veiligheid voor de wandelaar en fietser staat hierbij voorop, met extra aandacht voor de Jan Blankenbrug en de rotondes in Leerdam. Op deze plekken ontstaan namelijk regelmatig onveilige verkeerssituaties. Ook de plannen voor de uitbreiding van infrastructuur voor auto's zullen op die plekken opnieuw moeten worden bekeken.

Om het openbaar vervoer aantrekkelijker te maken worden de fietsstalplaatsen bij grote opstapplaatsen vergroot. Een van de basisprincipes van D66 is dat aanpassingen aan de bestaande infrastructuur in alle gevallen ook een verbetering voor het fietsverkeer of openbaar vervoer moet betekenen. Door vlak bij horeca en ov-knooppunten laadpunten voor elektrische fietsen te plaatsen, wordt de aantrekkelijkheid voor toeristen verder gestimuleerd.

Er moeten veel laadpalen voor auto's bijkomen. Niet alleen op aanvraag, maar ook door het onderwerp laadpalen standaard mee te nemen bij nieuwe ontwikkelingen.

Om nieuwe woonwijken autoluw te maken hebben langzaam verkeer, groen en speelvoorzieningen voorrang op parkeerplaatsen. Geconcentreerd parkeren aan de randen van nieuwe buurten en wijken maakt dat men sneller de fiets pakt of gaat lopen. In bestaande wijken wordt gekeken of bijvoorbeeld overbodige parkeerplekken kunnen worden omgezet in groene oases.

Nieuwe woningen die geschikt zijn voor ouderen en mensen met een zorgbehoefte liggen maximaal 300 meter van voorzieningen als winkels, buurthuizen en ov-halten. De looproute naar deze voorzieningen moeten aantrekkelijk en veilig zijn. Om kinderen lopend of met de fiets naar school te laten komen werken we samen met scholen. Maar we kijken ook of aanpassingen in de openbare ruimte hierin kunnen ondersteunen. Het lopend of fietsend naar school gaan heeft naast verkeersveiligheid ook een educatieve en gezondheidsmeerwaarde.

Kunst, Cultuur & Erfgoed, Recreatie & Toerisme

Wat zijn de trends en ontwikkelingen?

Vijfheerenlanden is een bruisende cultuurregio. Met het Nationaal Glasmuseum in Leerdam en het Stedelijk Museum in Vianen komen jaarlijks veel toeristen naar de gemeente. Samen met de theaters in Leerdam en Vianen, theatergroepen, muziekverenigingen, beeldend kunstenaars, de glasblazerijen en vele cultuurmakers die onze gemeente rijk is maken zij Vijfheerenlanden veelzijdiger. Vijfheerenlanden heeft een uitgebreid verenigingsleven. Zonder ondersteuning van de gemeente is dit alles niet mogelijk.

De gemeente heeft vele monumenten en ander cultureel erfgoed dat beschermd moet worden. Historische stadjes en dorpen die ons veel kunnen vertellen over onze geschiedenis en die we alleen al om die reden niet verloren mogen laten gaan. Ook het cultuurlandschap van Vijfheerenlanden is een belangrijk hoofdstuk in het verhaal van onze geschiedenis.

De 'merken' *Leerdam Glasstad* en *Vianen Vrijstad* worden steeds sterker. Daarnaast is de profilering *Tussen Lek en Linge* een steeds krachtiger manier om de schoonheid van het gebied onder de aandacht te brengen.

Hoe ziet D66 dat?

Musea en podia zijn toeristische trekpleisters, maar ook 'vrijwilligershavens'. Verenigingen, cultuurorganisaties en culturele initiatieven brengen mensen in vele opzichten samen. Vijfheerenlanden is dus gebaat bij een rijk verenigingsleven, ook op cultuurgebied. Muziek- en toneelverenigingen spelen een onmisbare rol in de sociale samenhang van onze gemeente. Ondersteuning door de gemeente is alleen al om die reden geen franje, maar een goede investering in de samenleving als geheel. Het kunst- en cultuurfonds, dat mede door D66 Vijfheerenlanden werd ingesteld om culturele initiatieven te kunnen ondersteunen, helpt daaraan mee. En dat willen we blijven doen. Met het fonds ondersteunen we onze schrijvers, ontwerpers en cultuurmakers hun plannen uit te voeren.

Om het Nationaal Glasmuseum voor Leerdam te behouden zijn investeringen in de toekomst nodig. Wij willen het museum daarbij ondersteunen waar mogelijk. Ook het Stedelijk Museum Vianen willen wij ondersteunen haar toekomstplannen te verwezenlijken. Theater Vianen heeft de ambitie en de potentie een grotere, regionale aantrekkingskracht te krijgen. Stadspodium Go in Leerdam moet vooral worden geholpen om meer Leerdammers te bereiken. Ook andere, kleinere podia moeten worden gekoesterd. Denk daarbij aan 't Pakhuis in Vianen.

De profilering van *Vianen Vrijstad* en *Leerdam Glasstad* blijft bestaan, maar we zetten vooral in op regiomarketing door het merk *Tussen Lek en Linge* uit te dragen en invulling te geven. Het verhaal van de streek, verteld door ons prachtige cultuurlandschap, is een aanleiding om een nieuw, streekeigen merk te verzinnen, of om aan te sluiten bij bestaande initiatieven in die richting.

Hoe willen wij dat doen?

Om een bruisende cultuurregio te blijven, moeten we structureel meer geld uittrekken om het kunst- en cultuuraanbod te versterken. Dit zijn investeringen die zich op economisch en sociaal vlak terugverdienen. Maar het versterken van ons cultuurprofiel is niet alleen een kwestie van meer geld. Aandacht en waardering zijn evenzeer belangrijk – net als de wil om mooie plannen mogelijk te maken. Samen zetten we cultuur op de kaart.

Door het Nationaal Glasmuseum naar de binnenstad van Leerdam te halen wordt het Glasmuseum veel meer een uithangbord voor de stad. Goede belichting, binnenklimaat, beveiliging en vitrines is een cruciale voorwaarde om bruiklenen van andere musea aan te kunnen vragen. De programmering van het Glasmuseum wordt daarmee dynamischer en veelzijdiger. Een goed bezocht Glasmuseum betekent dan ook een goed bezocht Leerdam. Voor de ondernemers in de binnenstad kan dat een belangrijke versterking betekenen. En ook het Stedelijk Museum Vianen kan ondersteuning gebruiken. Het huidige pand is te klein voor de ambities van het museumbestuur. Met een grotere plek zou het Stedelijk Museum Vianen de aantrekkelijkheid van de binnenstad van Vianen nog meer kunnen vergroten. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan een plek in het voormalige stadhuis in Vianen.

De theaters en culturele verenigingen drijven op vrijwilligers en hebben vaak blijvende ondersteuning nodig. De gemeente kan hier op verschillende manieren een rol spelen in het ondersteunen en meedenken met de vrijwilligers, die een groot deel van deze faciliteiten draaiende houden. Maar ook door het toekennen van subsidies.

Wij helpen scholen om cultuureducatie vorm te geven. We doen dat in samenspraak met de professionele educatiepartners en de provincie Utrecht – en zoveel mogelijk met lokale partijen als muziekverenigingen, cultuurplaatsen en musea.

Natuurlijk willen we ook bij de uitingen van kunst en cultuur in de gemeente rekening houden met de ecologische impact. De natuur mag geen schade ondervinden bij bijvoorbeeld festivals en evenementen. Maar ook bij het plaatsen van kunst in de openbare ruimte moet er aandacht zijn voor duurzaamheidsaspecten. De gemeente heeft hier ook een rol in als vergunningverlener.

Het bestaande profiel *Glasstad Leerdam* heeft een nieuwe impuls nodig op basis van frisse, creatieve ideeën. We doen daarbij nadrukkelijk een beroep op jonge creatieven en onderwijsinstellingen. De Glasstad moet aantrekkelijker worden gemaakt voor *high-end* galleries en evenementen en een bredere doelgroep. We moeten ook inzetten op facilitatie : voor jonge mensen moet het aantrekkelijker worden het ambacht van glasblazer te willen leren. Dit ambacht wat zo kenmerkend is voor Leerdam dreigt anders te verdwijnen.

Het maken van een eigen streekmerk kan een middel zijn ons cultuurlandschap en de daarbij horende (boeren)activiteiten een gezicht naar buiten te geven. Een activiteit die door de inwoners of door de citymarketeers (die eigenlijk regiomarketeers zouden moeten heten!) kan worden opgepakt.. Op deze manier kunnen we dat wat onze regio voortbrengt aantrekkelijk maken voor toeristen en scheppen we mogelijkheden voor boeren op een verantwoorde manier hieraan bij te dragen.

Welzijn, (jeugd)zorg, werk en inkomen

Wat zijn de trends en ontwikkelingen?

D66 laat iedereen vrij, maar laat niemand vallen. Het 'maar laat niemand vallen' willen we in de gemeente Vijfheerenlanden actief oppakken. De Sociaal Maatschappelijke Agenda (SMA) van de gemeente Vijfheerenlanden brengt focus aan om voor iedere inwoner, jong en oud, het volwaardig meedoen mogelijk te maken. Dat hoeft de gemeente gelukkig niet alleen te doen: ze werkt al jaren samen met instellingen die het leeuwendeel van de benodigde inzet leveren, maar wel richtlijnen en ondersteuning van de overheid wensen. Daarnaast zijn er ook informele vormen van ondersteuning. Om zorg betaalbaar te houden, wordt ook veel gevraagd van de sociale omgeving van mensen die zorg nodig hebben. Daardoor komt veel op de schouders van mantelzorgers terecht.

Ondersteuning bij opvoedproblemen en in situaties waarbij het kind of de jongere zelf hulp nodig heeft is een taak voor de gemeente. De kosten voor jeugdzorg zijn hoog en vooral ook onvoorspelbaar. Dat maakt sturen op de kosten moeilijk.

Van inwoners wordt verwacht dat zij zelf kunnen bepalen hoe zij hun leven vormgeven. De vraag is of wij dat ook echt van iedereen kunnen verwachten. Sommige inwoners hebben een helpende hand nodig. Iedere inwoner moet daarvoor wel toegang hebben tot gezondheidszorg en hulp bij financiële problemen. Maar er moet ook ruimte zijn voor informele ontmoetingen, zoals bij een sportclub, vereniging of andere sociaal-maatschappelijke voorziening. Dit betekent dat er voor de gemeente een grote taak weggelegd is voor het creëren en in stand houden van deze algemene (formeel en informeel) voorzieningen. Inwoners die zich thuis voelen in hun wijk dragen ook bij aan een veilige en leefbare wijk.

Armoede in Vijfheerenlanden bestaat. In Vijfheerenlanden leven ongeveer 900 kinderen in armoede. Dit kan niet alleen leiden tot grote problemen op persoonlijk niveau, maar levert door bijkomende problematiek ook vaak hoge kosten voor de gemeenschap op. Denk hierbij aan sociaal isolement, vroegtijdig schoolverlaten, jeugdcriminaliteit, verminderde kans op het vinden van een goede baan en gezondheidsproblemen. Welzijnsorganisaties, maar ook bijvoorbeeld de voedselbank, spelen een grote rol in de preventie en bestrijding van armoede in Vijfheerenlanden.

Nederland kent 2,5 miljoen laaggeletterden. Ondanks dit hoge aantal rust hier nog steeds een taboe op. Dat betekent dat deze groep zich stilhoudt en niet de juiste hulp krijgt.

Hoe ziet D66 dat?

Vanuit de gedachte dat we iedereen vrij moeten laten, maar niemand laten vallen vinden wij steun aan het verenigingsleven, sportvoorzieningen en allerlei voorzieningen op sociaal-maatschappelijk gebied gewoon nodig. Inwoners die in de knel dreigen te raken, moeten altijd kunnen rekenen op hulp. Wanneer zij zelf de weg niet weten te vinden, reiken wij een helpende hand. Bijvoorbeeld door het opzetten van netwerken rondom kwetsbare groepen. Binnen deze netwerken wordt dan niet over, maar mét mensen gepraat; D66 Vijfheerenlanden heeft participatie immers hoog op de agenda staan. Waar mogelijk wordt hiervoor gebruikgemaakt van subsidiemogelijkheden van het Rijk. Bijvoorbeeld vanuit het programma Grip op Onbegrip. Omdat veel van het zorgsysteem daarvan afhangt, moeten we ook goed voor de mantelzorgers zorgen. Dagbesteding en respijtzorg kunnen het werk van mantelzorgers tijdelijk verlichten.

Kinderen en hun gezinnen moeten in een zo vroeg mogelijk stadium de ondersteuning die nodig is krijgen. Acties die de gemeente Vijfheerenlanden nu al heeft ingezet om de kwaliteit van zorg te verbeteren, grip te krijgen op de kosten en de groei van kosten af te vlakken ondersteunen wij. Regionale samenwerking zorgt ervoor dat de denk- en slagkracht wordt vergroot.

D66 Vijfheerenlanden wil inwoners helpen zich thuis te laten voelen in hun wijk of dorp. Dat betekent dat daar ruimte is voor iedereen en dat we naar elkaar omkijken. Ook hier gaan formele en informele aandacht hand in hand. Wijkambassadeurs, wijkagenten en hulpverleners hebben een open houding en zijn een bekend gezicht voor inwoners. Ook informele plekken om samen te komen en met elkaar in gesprek te gaan worden gestimuleerd. Onbekend maakt immers onbemind. D66 Vijfheerenlanden wil dat er juist ook bij nieuwbouw aandacht wordt besteed aan voldoende diversiteit, zodat sociale en leefbare wijken ontstaan. Al aan de tekentafel wordt rekening gehouden met de behoeften van verschillende typen inwoners en hun achtergrond. Ook in deze fase is inspraak van (toekomstige) bewoners belangrijk. Dit is direct een mooi moment voor hen elkaar te leren kennen.

Voor veel mensen met schulden is het onmogelijk daar zonder hulp uit te komen. Hiervoor zijn instanties voor schuldhulpverlening heel belangrijk. Ook welzijnsorganisaties en de voedselbank hebben hier een belangrijke functie. D66 Vijfheerenlanden vindt dat deze organisaties dan ook betrokken moeten blijven bij het beleid en dat samen met deze organisaties moet worden ingezet op bestrijding van armoede en de preventie van diverse problemen die hieruit voortkomen. Het voorkomen van problemen die voortkomen uit armoede en schulden zorgt dat de druk op de gemeentelijke vangnet voorzieningen afneemt. Dit leidt tot een duurzame, humane en efficiënte aanpak.

Wanneer we mensen zelfredzaam willen maken, is het nodig dat wij het taboe rondom laaggeletterdheid doorbreken.

Bewoners in armoede hebben vaker een hoge energierekening, maar missen de mogelijkheden te verduurzamen. Hier snijdt het mes aan twee kanten, vindt D66. Door hulp te bieden bij de verduurzaming van sociale woningen werken we aan de verduurzaming van de gemeente en gaan de energiekosten voor deze gezinnen omlaag.

Hoe willen we dat doen?

Welzijnsorganisaties en de voedselbank moeten zo veel mogelijk worden gefaciliteerd door de gemeente. Zij moeten betrokken blijven bij het beleid dat samen met deze organisaties moet worden ingezet op het verhogen van het welzijn van inwoners en de bestrijding van armoede en preventie van diverse problemen hieruit voortkomen. Samenwerking binnen het netwerk van gemeente, welzijnsorganisaties, zorgaanbieders en informele hulp leidt tot maatwerk, waardoor de zorg wordt gegeven die nodig is en de kosten beheersbaar blijven. D66 Vijfheerenlanden wil dat mantelzorgers kunnen worden vervangen voor respijtzorg, dat dagopvang mogelijk is om de mantelzorger te ontlasten en dat mantelzorgers gerichter worden ondersteund.

Ook voor jeugdzorg zijn de maatschappelijke partners, zoals kinderopvang, consultatiebureaus en huisartsen van groot belang. Samen met hen wordt het mogelijk om vroegtijdig problemen te signaleren en nog aan de preventiekant te blijven. Zo wordt alleen als het echt nodig is Jeugdzorg ingezet. Door een betere regie op de te bieden hulp en het inzetten op preventie kan soms zwaardere jeugdhulp voorkomen worden. Dat is beter voor het kind en zijn gezin en geeft meer grip op de kosten.

Mensen die hun rekeningen niet kunnen betalen, moeten hulp krijgen om hun financiële situatie op orde te krijgen. Maar niet van iedereen kan verwacht worden dat zij zelf actief hulp zoeken. Ook hier spelen de netwerken rondom kwetsbare groepen een rol. Alle kinderen moeten de kans krijgen lid te worden van een sport-muziek- of andere cultuurvereniging, ongeacht de financiële situatie van hun ouders. Dit kan bijvoorbeeld met een 'VHL-Pas', waarmee kortingen verkregen kunnen worden op voorzieningen.

Ook de aanpak van laaggeletterdheid hoort hier wat ons betreft bij. Door in gesprek te gaan met deze groep doorbreken we het taboe en kunnen we samen bepalen welke hulp nodig is. Op deze manier krijgen ongeletterden meer veerkracht en zijn ze beter in staat hun leven zelf vorm te geven.

Mensen die hun energierekening niet kunnen betalen, moeten daarvoor hulp krijgen. Hulp kan bestaan uit het verstrekken van informatie om minder gas en elektriciteit te gebruiken en zo de energierekening laag te houden, maar ook uit ondersteuning om energiebesparende maatregelen toe te passen.

D66 Vijfheerenlanden pleit voor samenwerking tussen informele en formele vormen van hulp en het vormen van netwerken rond en met kwetsbare groepen. Dit leidt tot een duurzame, humane en efficiënte aanpak. Met als doel een groot deel van de problemen te voorkomen. Zo zorgen we er samen voor dat de druk op de gemeentelijke vangnetvoorzieningen afneemt.

Onderwijs

Wat zijn de trends en ontwikkelingen?

In de gemeente Vijfheerenlanden wordt samen met onderwijsinstellingen en kinderopvang vormgegeven aan duurzaam onderwijs. Passend onderwijs, kansengelijkheid, inclusiviteit en ouderbetrokkenheid zijn daarbij sleutelwoorden. Het Duurzaam Integraal Huisvestingsplan Onderwijs vormt de basis voor de manier waarop de gemeente, samen met de schoolbesturen en kinderopvang, de komende jaren wil inzetten op duurzame schoolgebouwen.

Leren stopt niet bij het laatste diploma, maar zet altijd door. Als gemeente kunnen we een mooie impuls geven aan een leven lang leren.

In de gemeente Vijfheerenlanden hebben we een grote maakindustrie. Een goed opgeleide groep werknemers op mbo-niveau is een must voor een groot deel van de bedrijven in onze gemeente.

Hoe ziet D66 dat?

D66 Vijfheerenlanden wil dat kinderen samen opgroeien en dat er op jonge leeftijd oog is voor de ontwikkeling van elk kind. In de leeftijdsgroep 0 tot 4 jaar kunnen ontwikkelachterstanden worden voorkomen, waardoor alle kinderen een eerlijke start maken op de basisschool. Kinderen die een ontwikkelachterstand hebben, hebben recht op vroegschoolse educatie (VVE). Door voor elk kind een 'Rijke Schooldag' te introduceren, kunnen kinderen in de eigen omgeving kennismaken met o.a. sport, cultuur en natuur. Op deze 'Rijke Schooldag' is het mogelijk huiswerkbegeleiding te krijgen en wordt een warme maaltijd aangeboden.

We hebben binnen Vijfheerenlanden geen instellingen waar mbo-onderwijs wordt aangeboden. Dit betekent dat studenten aangewezen zijn op Gorinchem, Nieuwegein of verder. Wanneer zij daar vervolgens stage gaan lopen, werk vinden en een woning betrekken, raken wij deze belangrijke jongeren al vroegtijdig kwijt. Het gevolg hiervan is dat wij binnen onze eigen gemeente een tekort hebben aan goed opgeleide technisch geschoolde werknemers. D66 Vijfheerenlanden vindt het van groot belang jongeren in de gemeente te behouden. De gemeente moet zich daarom actief inzetten passende mbo-opleidingen aan te trekken.

Digitale vaardigheden zijn steeds belangrijker in onze maatschappij, maar niet iedereen is even digitaal vaardig. Er zijn inwoners die daar hulp bij kunnen gebruiken. D66 Vijfheerenlanden wil investeren in de ondersteuning van deze groep inwoners en daarmee zorgen dat iedereen mee kan doen.

Natuurlijk zijn het de scholen en de professionals die in eerste instantie bepalen wat er past binnen het huidig educatieve programma. In sommige gevallen kan de

gemeente scholen wel helpen en bijstaan bij tal van zaken. Daar waar dat gewenst is, zou de gemeente die rol op zich moeten nemen.

Hoe willen we dat doen?

Om kinderen zoveel mogelijk samen te laten opgroeien, streeft D66 Vijfheerenlanden ernaar dat de aanbieders van peuteropvang zoveel mogelijk ook VVE aanbieden. Hierdoor kunnen alle kinderen in dezelfde groep worden opgevangen. Waar nodig kan de inzet van voorschools maatschappelijk werk helpen mogelijke problemen vroeg te signaleren en op te lossen, bijvoorbeeld door een taalachterstand in te lopen, te leren spelen met leeftijdsgenootjes en emoties te leren beheersen. De gemeente heeft in samenspraak met de consultatiebureaus zicht op de groep kinderen die hiervoor in aanmerking komt. Waar mogelijk wordt gebruikgemaakt van subsidiemogelijkheden van het Rijk, bijvoorbeeld binnen het programma 'Kansrijke Start'.

Voor het opzetten van een 'Rijke Schooldag' is een sterke samenwerking tussen onderwijs, opvang, lokale verenigingen, instellingen en organisaties vereist. De gemeente kan deze partijen helpen en ondersteunen om samen met scholen deze dag te realiseren.

Het aantrekken van passende mbo-opleidingen is niet het enige wat de gemeente kan doen om jongeren in de gemeente te houden. Het faciliteren van maatschappelijke stages en het opzetten van een marktplein voor beroepsoriëntatie, in samenwerking met het bedrijfsleven kan hierbij helpen. Samen met andere instellingen en lokale organisaties voor het bedrijfsleven (MKB, VNO-NCW etc) stageplaatsen, afstudeerplaatsen en projecten voor het voetlicht brengen bij mbo's in naburige gemeenten helpt om jongeren naar de gemeente toe te trekken. Wanneer je je ergens gewaardeerd voelt dan wil je daar blijven. Het faciliteren van mbo-denktanks om mbo'ers een stem te geven, kan een belangrijke bijdrage leveren aan de mogelijkheden voor studenten van het mbo binnen de gemeente Vijfheerenlanden.

Het helpen van mensen die moeite hebben met lezen, schrijven of digitale vaardigheden kan bijvoorbeeld door steun aan het Taalhuis Vijfheerenlanden en door het ondersteunen van de bibliotheken. Bibliotheken hebben een belangrijke rol op de terreinen burgerschap en digitalisering. Hier zien wij ook een kans om jong en oud samen te brengen. Bijvoorbeeld door jongeren een maatschappelijke stage te bieden, waarbij zij andere inwoners wegwijs maken in het gebruik van een smartphone, tablet of computer.

Het onderwijs zelf is natuurlijk aan de scholen. Wij kunnen ons echter voorstellen dat er vanuit het onderwijs wel eens een vraag is naar praktische ondersteuning. Zo kan de gemeente bijvoorbeeld helpen bij het koppelen van sportverenigingen, zwembaden, culturele verenigingen en bibliotheken aan scholen, ten behoeve van onderwijs.

Om burgerschap te stimuleren, kan de gemeente ondersteunen bij het organiseren van een Jongerendebat of -dag van de Democratie. Maar denk ook aan: een Kindervragenuur met de gemeenteraad op de Dag van de Kinderrechten en aan het helpen van scholen een lespakket in duurzaamheid te ontwikkelen. (Bij dat laatste project maak je kinderen bewust van wat ze zelf kunnen doen: het licht uit als je de kamer verlaat, doe de kraan uit tijdens het tandenpoetsen, afval scheiden, et cetera.)

Ook wil D66 Vijfheerenlanden de 'Gezonde school' stimuleren. Jong geleerd, is oud gedaan. Scholen hebben een voorbeeldfunctie in gezondheid en duurzaamheid. Hiervoor kunnen we lokale ondernemers en supermarkten betrekken bij 'gezonde voeding op school' en scholen helpen bij de aanvraag van (Europese) subsidies voor schoolfruit en groenten. En natuurlijk zoveel mogelijk schoolpleinen verbouwen met minder stenen en meer groen.

Veiligheid

Wat zijn de trends en ontwikkelingen?

Een veilige gemeente is onmisbaar voor het leven in vrijheid. Veiligheid is een breed begrip dat op meerdere terreinen een rol speelt. Denk hierbij aan bescherming tegen criminaliteit zoals woninginbraak en vandalisme, maar ook aan bescherming van persoonsgegevens. Ook is ondermijning en drugscriminaliteit een rol gaan spelen in onze gemeente. De opkomst van nieuwe (digitale) criminaliteit, maar ook een onveilige openbare ruimte dragen bij aan een onveilige samenleving. We zien een duidelijk verband tussen veiligheid en het beheer van de openbare ruimte. Een gemeente met schone straten, zonder kapot straatmeubilair en met werkende straatlantaarns kent minder criminaliteit en overlast. Om je veilig te voelen, is het een voorwaarde dat je je geaccepteerd voelt. Wie je ook bent, hoe je er ook uitziet. Vanaf het moment dat iemand in onze gemeente woont, heeft deze persoon dezelfde rechten en plichten als iedereen. Dat geldt ook voor mensen die naar Nederland zijn gevlucht.

Een onveilig gevoel kan ook vanuit de overheid komen. Een belangrijk onderdeel van veiligheid is je vrij voelen zonder het gevoel te hebben dat iemand over je schouder meekijkt. Cameratoezicht, maar ook andere maatregelen die aan de privacy van inwoners raken, kunnen daar invloed op hebben. De gemeente Vijfheerenlanden gebruikt bijvoorbeeld algoritmes voor de bestrijding van bijstandsfraude. Dit betekent dat sociaal rechercheurs mensen die door de software worden aangewezen als fraudeur, kunnen onderzoeken.

Illegaal vuurwerk neemt steeds zwaardere vormen aan. Dit leidt tot overlast en kan ernstige ongelukken veroorzaken.

Hoe ziet D66 dat?

Voor aanpak van criminaliteit en vandalisme heeft D66 Vijfheerenlanden verschillende benaderingen. Natuurlijk moet er gesignaleerd en bestraft worden. Dit is een taak voor de politie en boa's. Maar met alleen repressie komen we er niet. Juist het voorkomen van criminaliteit is belangrijk. Hierbij zijn verschillende partijen betrokken en de aanpak kan ook per wijk verschillen. De gebiedsteams van de gemeente hebben hier samen met de wijkagent en de welzijnsorganisaties een belangrijke functie. De openbare ruimte moet op orde zijn. Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte moet veiligheid als uitgangspunt worden meegenomen.

Wij willen als gemeente blijvend voorlopen op het gebied van vrijheid en inclusie. D66 Vijfheerenlanden heeft zich in de afgelopen jaren hiervoor sterk gemaakt. Bijvoorbeeld door vol overtuiging achter het idee van 'Vijfheerenlanden Regenbooggemeente' te staan. Deze aandacht mag niet verslappen. Inclusiviteit

gaat natuurlijk verder dan alleen de LHBTI+-groep. Ook mensen met een handicap, een andere huidskleur of levensovertuiging en nieuwkomers moeten in onze gemeente een veilig thuis hebben.

D66 Vijfheerenlanden vindt het belangrijk de privacy van de inwoners van Vijfheerenlanden te bewaken. Wij willen onze vrijheden niet doelloos opofferen in ruil voor schijnveiligheid. Daarom zijn wij terughoudend bij het inzetten van cameratoezicht. Deze maatregel dient altijd tijdelijk, doelgericht en proportioneel te zijn. Als gemeente zien we het ook als onze verantwoordelijkheid de digitale veiligheid te waarborgen. Hierin is het belangrijk voorzichtig om te gaan met persoonsgegevens en dit op een juiste manier te behandelen.

In het gebruik van algoritmes voor de bestrijding van bijstandsfraude ziet D66 Vijfheerenlanden risico's. Niet alleen staat dit op gespannen voet met het beginsel dat iedereen onschuldig is tot het tegendeel is bewezen. Ook in praktische zin kan dit gemakkelijk tot fouten leiden met grote gevolgen (denk bijvoorbeeld aan de toeslagenaffaire bij de Belastingdienst). Marlies van Eck (Tilburg University) heeft in haar onderzoek laten zien dat inwoners onvoldoende juridisch beschermd zijn wanneer met computer besluiten worden genomen. Het is dan vaak niet goed duidelijk hoe de besluiten precies genomen worden. D66 Vijfheerenlanden wil dat een besluit tot onderzoek naar een inwoner op ethische wijze tot stand komt.

Om ernstige overlast en ongelukken te voorkomen, pleit D66 Vijfheerenlanden voor de mogelijkheid dat instellingen als scholen en zorginstellingen een vuurwerkvrijzone kunnen aanvragen. Carbidschieten moet mogelijk blijven, maar onder toezicht, en op een beperkt aantal plekken. Het is goed dat de gemeente hierover in gesprek gaat met de liefhebbers van carbidschieten.

Hoe willen we dat doen?

Voor het signaleren en bestraffen van vandalisme en criminaliteit zijn de wijkagent en boa's onmisbaar. Maar daarnaast zijn ook andere maatregelen nodig. Denk aan armoedebestrijding, zorgen voor een veilige omgeving en een goede aanpak van jeugd- en gezinsproblematiek. En denk ook aan het onderwijs: voorkom vroegtijdig schoolverlaters en volg jongeren die van het rechte pad af dreigen te raken. Verder dient het onderhoudsniveau voor de openbare ruimte op orde te zijn; geen versobering op dit terrein is ook van belang. Meer groen in de wijken vergroot ook het gevoel van veiligheid.

Inwoners kunnen met hulp van de gemeente overigens zelf ook veel doen. Denk hierbij aan buurtpreventie en appgroepen. D66 wil dat de gemeente goede voorlichting geeft over hoe bewoners de veiligheid in de buurt zelf kunnen vergroten.

Om inclusiviteit te vergroten, moeten we verder gaan dan 1x per jaar een regenboogvlag uithangen. D66 Vijfheerenlanden wil dat de gemeente regelmatig in

gesprek gaat met belangenorganisaties zoals het COC, het Gehandicaptenplatform en de cliëntenraden. Zo weten we altijd waar problemen zich voordoen en kunnen we daarop inspelen.

Nieuwkomers willen we perspectief bieden. Vanaf de dag dat deze nieuwkomers de gemeente Vijfheerenlanden als (tijdelijk) nieuw thuishouden, moet de gemeente werk maken van hun integratie in onze gemeente. Hierin speelt de gemeente een actieve faciliterende rol om de inwoners bij elkaar te brengen en van elkaar te leren.

De privacy van onze inwoners ligt ons nauw aan het hart. En de overheid mag nooit de veroorzaker zijn van een onveilig gevoel. Om die reden is D66 Vijfheerenlanden bij de inzet van camera's voorstander van maatregelen met een afgesproken einddatum. Het aantal camera's dat in de openbare ruimte onze inwoners in de gaten houdt, zal beperkt moeten blijven. Bijvoorbeeld door bijplaatsing van een camera waar dat nodig is, en er ergens anders één te verwijderen. De gemeenteraad moet altijd worden geraadpleegd voor inzet van deze instrumenten. Digitale bedreigingen liggen op de loer en daarom zal de gemeente voorzorgsmaatregelen treffen. Hierin heeft het veilig gebruik van data en persoonsgegevens prioriteit. D66 vindt het belangrijk dat er binnen de gemeente Vijfheerenlanden een goede digitale infrastructuur is die de gemeente beschermt.

Onderzoek naar onze inwoners moet zeer zorgvuldig gebeuren. Informatie die door algoritmen verkregen wordt, moet daarom eerst getoetst worden voordat er verdere besluitvorming uit voortkomt. Het mag wat nooit zo zijn dat als de software een persoon aanwijst, deze al 1-0 achterstaat. De menselijke maat moet boven alles gewaarborgd blijven.

Om te voorkomen dat zwaar illegaal vuurwerk schade en persoonlijke ongelukken veroorzaakt moeten er regels over het gebruik worden vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening.

Financiën

Wat zijn de trends en ontwikkelingen?

Om alle wensen in te kunnen vullen, is natuurlijk geld nodig. De gemeente krijgt inkomsten uit verschillende bronnen. Van het Rijk via het Gemeentefonds, van inwoners via Onroerend Zaak Belasting (OZB) en heffingen ten behoeve van de afvalinzameling en -verwerking (afvalstoffenheffing) en de verwerking van afval- en hemelwater (rioolheffing). Daarnaast heeft de gemeente nog mogelijkheden tot het heffen van een beperkt aantal gemeentelijke belastingen. Denk aan parkeerbelasting, toeristenbelasting of belasting op het gebruik van de openbare ruimte (precario). Ten slotte heeft de gemeente de mogelijkheid tot het heffen van leges om de kosten die zij maakt voor het leveren van producten of diensten te dekken. Denk bijvoorbeeld aan bouwleges, maar ook aan de kosten voor paspoorten en rijbewijzen.

De afvalstoffenheffing is de laatste jaren sterk gestegen. De belangrijkste oorzaak daarvan is dat er in Vijfheerenlanden door inwoners heel veel afval wordt aangeboden. Dat afval moet verwerkt worden en dat kost geld. Vooral de kosten voor afval dat overblijft na scheiden van grondstoffen (restafval) is duur. Niet alleen de hoeveelheid afval is daarvoor een reden. Ook de verhoging van de verbrandingsbelasting voor restafval, die door het Rijk wordt opgelegd, is sterk verhoogd en zal de komende jaren nog meer stijgen. Daarnaast is de verwachting dat het Rijk een CO₂-belasting zal toevoegen aan de verwerking van restafval.

Door de bouw van woningen, zoals in Hoef en Haag en Broekgraaf, groeit de gemeente. Met de groei van het aantal inwoners groeit ook de bijdrage vanuit het Rijk via het Gemeentefonds. Daarnaast zorgen meer woningen voor hogere inkomsten vanuit de OZB.

Vijfheerenlanden is een financieel gezonde gemeente. Zelfs na de uitspraak in de Zaak Niemans heeft de gemeente geen grote financiële problemen. Wel is als gevolg van de uitspraak de spaarpot van de gemeente zo goed als leeg. Hierdoor is een belangrijk fundament onder de financiële mogelijkheden voor nieuwe investeringen weggeslagen. De gemeente heeft hierdoor ook minder buffers om tegenvallers op te vangen.

Het Rijk geeft de gemeente taken in de uitvoering van rijksbeleid. Naast de bekende Jeugdzorg en Wmo zijn er ook taken uit de Klimaatwet en de Omgevingswet die de kant van de gemeenten op komen. Door alle wettelijke taken die de gemeente heeft, hebben inwoners maar beperkt invloed op grote delen van het gemeentelijk budget besteed worden.

Hoe ziet D66 dat?

Natuurlijk wil D66 Vijfheerenlanden dat Vijfheerenlanden een financieel gezonde gemeente blijft. Een buffer om tegenvallers op te vangen is dan nodig. Dat de spaarpot moet worden aangevuld is daarom onvermijdelijk. Tegelijkertijd vinden wij het niet verstandig om de spaarpot te vullen door belastingen heel snel te verhogen of door grote bezuinigingen door te voeren, die voor inwoners merkbaar zijn in hun directe omgeving.

Taken die wij vanuit het Rijk krijgen, moeten ook door het Rijk worden bekostigd. Dat betekent dat het Rijk ons geld zou moeten geven voor de uitvoering van de nieuwe taken, die vanuit de Klimaatwet en de Omgevingswet naar ons toe komen. Maar ook de taken vanuit Jeugdzorg en Wmo zouden beter bekeken moeten worden, omdat die nog steeds structurele tekorten op de gemeentelijke begroting laten zien.

Het inzamelen van afval en het zorgdragen voor de verwerking van afval- en hemelwater zijn voor de gemeente wettelijke taken. Deze taken dienen een algemeen belang. Iedereen heeft er per slot van rekening baat bij dat deze taken goed en zorgvuldig worden uitgevoerd. De kosten die dit met zich meebrengt moeten volgens D66 Vijfheerenlanden dan ook door alle inwoners worden opgebracht. Volgens het principe 'de vervuiler betaalt'. Dat kan alleen als we de kosten voor die taken volledig doorberekenen aan al onze inwoners. De kosten van de rioolheffing zijn door zorgvuldig begroten en efficiënte uitvoering de laatste jaren al sterk omlaag gebracht. Voor de afvalstoffenheffing is nog wel een slag te slaan.

Hoe willen wij dat doen?

De spaarpot moet weer gevuld, maar dat hoeft wat ons betreft niet in grote stappen. Door consequent meevallers en overschotten terug te laten vloeien naar de reserves komen we al ver. De groei van het aantal inwoners zal in de loop van tijd ook een bijdrage leveren. Daarnaast kan het zinvol zijn de gemeentelijke begroting op sommige punten, zoals bijvoorbeeld het beheer van de openbare ruimte, nog eens vanaf 0 op te bouwen, om dubbelingen en ongebruikte posten eruit te halen.

Door het groeiend aantal taken vanuit het Rijk hebben de inwoners van Vijfheerenlanden steeds minder zeggenschap over de manier waarop het geld wordt uitgegeven binnen de gemeente. D66 Vijfheerenlanden wil daarom dat de gemeente in Den Haag een duidelijk signaal laat horen om te zorgen dat gemeenten meer te zeggen krijgen over de besteding van belastinggeld. De gemeente moet voor die taken die zij vanuit het Rijk krijgt echter ook naar zichzelf kijken en zorgvuldig bekijken of en op welke manier de taken efficiënter en goedkoper kunnen worden uitgevoerd, zonder daarbij aan kwaliteit in te boeten.

Om de kosten voor de inzameling en verwerking van afval in de hand te houden is in 2021 een strategie vastgesteld door de gemeenteraad. Om de kosten ook echt omlaag te brengen is echter meer nodig. Wij denken dat door een zorgvuldige afvalscheiding zo min mogelijk restafval verbrandt hoeft te worden. Dit kan alleen behaald worden als afval scheiden loont. D66 Vijfheerenlanden is daarom voor een gedifferentieerd tarief (Diftar), waarbij mensen minder betalen als zij minder restafval voor verwerking aanbieden.

Team D66 Vijfheerenlanden

Anne Cazemier, Fer Hansen, Arie De Groot, Fenna Mossel, Klaas de Zwaan.

Sabine Dewulf, Christa Hendriksen, Cees Vis

Pascalle van Hemert, Jaap Breur, Debby de Lima

Nawoord Sigrid Kaag

Geachte lezer,

Voor u ligt een programma gebaseerd op de urgentie van dit moment. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak onze leefomgeving te beschermen tegen de verwoestende effecten van de opwarming van de aarde. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak om de groeiende kloof tussen arm en rijk, tussen diegenen met kansen en diegenen zonder kansen te dichten.

De oplossingen die wij aandragen zijn geworteld in een lange politieke traditie. Want D66 is niet alleen een pragmatische, maar ook een sociaalliberale partij. Wij zijn ervan overtuigd dat mensen alleen vrij kunnen zijn als de overheid gelijke kansen schept voor iedereen.

Dat betekent dat wij genoeg huizen willen bouwen om voor iedereen een passende en betaalbare plek te kunnen bieden. Wij willen dat leraren, verpleegkundigen, agenten en al die anderen die werk doen voor de samenleving kunnen wonen in de wijk waar ze werken. Wij willen dat uw wijk groener wordt, met schone lucht en schoon water voor iedereen. Wij willen dat uw kinderen naar een school gaan waar ze met passie en aandacht worden voorbereid op de wereld zoals die is. Wij willen dat uw kinderen aanspraak kunnen maken op huiswerkbegeleiding, sport, kunst en muziek—ook als u dat zelf niet kunt betalen. En wij willen meer wijkagenten, zodat u zich veilig voelt in de buurt.

Wat u niet in dit verkiezingsprogramma zal teruglezen, maar wel van ons mag verwachten, is dat we radicaal denken verbinden aan gematigd handelen. Wij willen de vrijheden van het moderne Nederland uitbreiden voor zoveel mogelijk mensen, maar geven ons rekenschap van het feit dat wat voor de een waarde is kan botsen met de belangen van de ander. Wij vinden daarom kracht in het compromis.

Er staat veel op spel. Wilt u dat Vijfheerenlanden meedoet in de strijd tegen de opwarming van de aarde? Wilt u dat het onderwijs zo goed wordt dat alle mensen tot hun recht kunnen komen? Wilt u nieuwe politiek, die omkijkt naar anderen en verder kijkt naar morgen? Dan heeft u het juiste programma opengeslagen.

D66 heeft u nodig. Daarom vragen wij uw vertrouwen.

Hartelijke groet,
Sigrid Kaag

